

KÖNYVISMERTETÉSEK

Koltay András (szerk.): A gyűlöletbeszéd korlátozása Magyarországon

(Budapest, CompLex, 2013.

630 oldal, ISBN 978 963 295 353 3)

A szerkesztő korábbi, CompLex Kiadónál megjelentetett munkáihoz hasonlóan¹ ismét egy, a feldolgozott területet teljes körűen, a maga nemében hiánypótló módon, átfogó igénnyel bemutatató és elemző művet tarthat kezében az olvasó. A könyvnek korántsem célja tovább gyarapítani a gyűlöletbeszédre adható válaszok végláthatatlan sorát – ehelyett az első bekezdéstől érzékelhető letisztultsággal foglalja össze az elmúlt több mint két évtizedben megszületett számtalan álláspontot. Teszi mindezt úgy, hogy a szerzők kinyilvánítják bár saját véleményüket, mégis maximális teret engednek az olvasónak saját álláspontja kialakítására. Ha az olvasó eddig nem látta át a demokratikus berendezkedés megteremtése óta megindult közéleti vitát, akkor a könyv elolvasása után hiánytalanul összeáll a kirakós minden eleme. Mindeközben a szerzők minduntalan emlékeztetik az olvasót, hogy a gyűlöletbeszéd körüli vita nem tekinthető lezárt-nak; és hogy mind az alkotmányos, mind az arra épülő jogalkalmazói gyakorlat dinamikusan fejlődő területek.

A műnek vállalt célja, hogy igyekszik a téma valamennyi fontos és jogi szempontból értékelhető aspektusát körüljárni, és ezen célkitűzésnek maradéktalanul eleget is tesz. Két önálló és egymást kiegészítő tanulmány – a redundanciát a lehető legnagyobb mértékben elkerülve – részletesen foglalkozik a büntető tárgyú alkotmánybírói határozatokkal, a büntetőbírói gyakorlatával, a mediaszabályozási tárgyú alkotmánybírói határozatokkal, a médiahatóság tárgykörben született gyakorlatával és azok bírósági felülvizsgálatával, a polgári jog szempontjából jelentős alkotmányos gyakorlattal és szabályozással, és mindeközben reflektál a közel negyed évszázados modern magyar szólásszabadságról szóló vitában részt vevők nézeteire is. A könyv áttekintést ad a témával kapcsolatban széles körben hivatkozott „*clear and present danger*” amerikai mércéjéről, illetve a mérce hazai alkotmányos gyakorlatban való megjelenéséről és lehetséges értelmezéséről, valamint arról, hogy hogyan jelenik meg a gyűlöletbeszéd az európai uniós és nemzetközi jogban, és az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában. Emellett a gyűlöletbeszédnek nevezett megnyilvánulások médiajogi mércéiről is tiszta képet kap az olvasó, a gyűlöletkeltés és kirekesztés fogalmára vonatkozó álláspontok kialakulásának bemutatásán keresztül.

¹ Így többek között: KOLTAY András – LAPSÁNSZKY András (szerk.): *A mediaszabályozás kommentárja*. Budapest, CompLex, 2011., KOLTAY András (szerk.): *Hungarian Media Law*. Budapest, CompLex, 2012., KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, CompLex, 2012.

Az elméleti kérdések mellett a mű joggyakorlattal foglalkozó része bemutatja az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyűlöletbeszéd területén kialakult ítélkezési gyakorlatát, illetve az ORT és a Médiatanács irányadó döntéseit és határozatait a gyűlöletkeltés mércéje tekintetében. Az utolsó tematikus egységben – amely médiahatósági célvizsgálatokat és kutatásokat tartalmaz – olyan hiánypótló elemzések szerepelnek, amelyek a gyűlöletbeszéd, valamint a kisebbségi csoportok sérelmes bemutatásának megjelenésével ismertetik meg az olvasót, górcső alá véve a médiahatóság gyakorlatában megjelenő azon eseteket, amikor gyűlöletkeltő, vagy csoportokat sértő, kirekesztő tartalmak nyilvánosságban való megjelenésének lehetősége merült fel. Az ezt követő utolsó tartalmi egység a Médiatanács gyűlöletbeszéd korlátozásával kapcsolatos kérdőíveinek eredményét mutatja be.

A könyv jelentős érdeme, hogy szemmel láthatóan nem öncélú kiadvány, hanem igyekszik az érthetőséget az olvasó igényeit maximálisan szem előtt tartva előmozdítani. Ezt nem csupán a letisztult struktúra és a rendszeres összegzések biztosítják, hanem az olyan eszközök is, mint például a büntetőjogban és médiaszabályozásban alkalmazandó mércék lényegi tartalmát összefoglaló táblázat,² amely a különböző alkotmánybírósági és bírósági határozatok által meghatározott büntetőjogi mércéket ismerteti, illetve a közösségekkel szembeni gyűlöletkeltéssel, kirekesztéssel, közösségek megsértésével kapcsolatos hatósági ügyeket áttekintő táblázat,³ amely rendkívül illusztratív és átlátható módon foglalja össze a médiahatóság gyakorlatát a határozatszámok, érintett médiaszolgáltató, tényállás, érintett közösség(ek) és releváns jogszabályhely, a hatóság döntésének, az alkalmazott szankciónak és az esetleges bírósági felülvizsgálatnak a megjelölésével. Ezáltal a könyv egyszerre alkalmas olvasmány a téma iránt érdeklődőknek, a szakembereknek, és hasznosítható az egyetemi oktatásban is. Formai szempontból megemlítendő, hogy a könyv végén egy válogatott bibliográfia, valamint a tárgykörben születet alkotmánybírósági határozatok gyűjteménye is megtalálható.

A mű az alkalmazott módszereket tekintve igen változatos képet mutat, a magyar szabályozási rendszer jogágakon átívelő leírásán és elemzésén túl az összehasonlító szemlélet is megmutatkozik, hiszen az európai államok nemzeti szabályozásában megjelenő mércékbe is betekintést nyújt. Emellett az említett célvizsgálatok és kutatások körében bemutatott országos kérdőíves kutatás és a joggyakorlat ismertetése és elemzése a téma gyakorlati oldalába is bevezeti az olvasót, és az egyes szervezetek válaszain keresztül felsejlik azok gyűlöletkeltéssel kapcsolatos álláspontja is.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a könyv kétséget kizáróan rendkívül alapos kutatómunka eredménye, mely sokéves tapasztalat alapján kristályosodott ki, amely tulajdonsága folytán mindenképpen eredményesen segítheti a gyűlöletbeszédrel kapcsolatos vita megértését, az álláspontok és szabályozás továbbfejlesztését. A szerzők maradéktalanul eleget tettek célkitűzéseiknek, és olyan komplex, minden részletre kiterjedő művet tártak az olvasók elé, amely nemcsak a gyűlöletbeszédrel foglalkozók, hanem a téma iránt csupán érdeklődők szempontjából is vita nélkül megállja a helyét.

DINÓK HENRIETT ÉVA

² 95. o.

³ 412-433. o.